

am
santanyí
ES COPIA
DIGITALITZADA

*Festes de
Sant Jaume*

Santanyí, 1998

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

FESTES DE SANT JAUME

COBERTA:

Punta de Sa Torre. Portopetro.

Oli damunt tela. 81 x 81.

Raimon Gaya.

SANTANYÍ, 98

SALUTACIÓ

Batlia de Santanyí, juliol de 1998.

Al poble de Santanyí:

Com a missatger de bones notícies, i que n'és d'agradable donar bones notícies !, em dirigesc a tots per anunciar-vos l'arribada de les festes populars, les quals cada any celebrem en honor de l'Apòstol Sant Jaume.

Encetam la celebració de les nostres festes, unes festes creades pels nostres avantpassats i que, tradicionalment i al llarg de les generacions que ens han precedit, han estat conservades, i ara a tots nosaltres ens correspon no només fer el mateix, sinó que, a més a més millorar-les.

L'equip humà que ha intervingut en la redacció del programa em consta que hi ha posat tot el seu interès sense limitacions, millor dit, amb una sola limitació, i aqueixa ha estat l'econòmica. No oblidem i tenim sempre present que se'ns ha encomanat la gestió d'uns doblers que no són nostres, per la qual cosa, al nostre entendre, sempre procurem donar-los el fi més adequat. El nostre lema és: gastar sí, però no malgastar.

Així esperam, desitjam i pregam la participació de tots vosaltres, a fi que formem un col·lectiu unit com una pinya i donem realçament a aquestes festes patronals, que les visquem com la gran família que som i que a més tenim el deure cívic de ser-ho.

Si m'ho permeteu, voldria fer breument un balanç de la gestió municipal més important realitzada al llarg de l'any transcorregut.

Anomenem en primer lloc, per la seva repercussió social, la construcció de l'Institut, que ha passat de les vuit aules inicialment previstes a dotze, la qual cosa permetrà que el nostre jovent pugui estudiar aquí fins als 16 anys sense tenir que desplaçar-se fora del poble. Ens quedarà pendent una nova gestió per augmen-

am
santanyí
ES CÒPIA
DIGITALITZADA

tar el número d'aules que permeti realitzar estudis fins als 18 anys, hi quedam compromesos !.

Està en fase de subhasta la restauració de sa Torre de Cala Santanyí, sa Torre de sa Roca Fessa, amb la qual cosa recuperam un altre monument històric del nostre terme. Així mateix l'hivern que ve, la piscina municipal serà coberta i climatitzada.

Amb la subhasta de la darrera fase de la xarxa del clavegueram, haurem enllestit el sanejament de la Vila de Santanyí. simultàniament es construirà, per l'Institut Balear de Sanejament, l'estació depuradora per tractar les aigües residuals, amb això quedaran eliminats els pous negres, i, d'una vegada per sempre tendrem resolts els problemes de les filtracions, que actualment es produeixen i tants de perjudicis suposen als nostres habitatges.

Està en fase molt avançada l'execució d'una part important de la Via de cintura, que unirà la carretera d'es Llombards amb la de Cala Figuera, amb la qual cosa el tràfic podrà transcórrer per fora del cacs urbà, solucionant d'aquesta manera la gran quantitat d'embussos que actualment es produeixen.

En darrer lloc, mencionar les millores de les infraestructures que durant el present any hem realitzat i realitzarem als nuclis de la costa del nostre municipi, així com la restauració de façanes, gràcies a l'ajuda aportada pel Govern Balear mitjançant el Pla Mirall.

No puc acabar aquesta salutació sense fer menció de dues qüestions. La primera, dedicar un record molt sentit per als fills de la Vila de Santanyí que, impeditos per alguna malaltia o per qualsevol altra circumstància, siguin fora del poble, ja que no podran participar de la bulla d'aquestes Festes tan entranyables. I la segona, alçar una Prègaria a Déu pels que ens han deixat per sempre i els hagi concedit el repós etern, d'una manera molt especial per al Fill Il·lustre de Santanyí, Blai Bonet, excepcional home de les nostres lletres i poeta reconegut més enllà de les nostres fronteres.

A tots molt bones festes i molts d'anys.

El vostre fidel servidor:

Cosme Adrover Obrador, batle.

PRIMERA I ÚLTIMA IMATGE DE BLAI BONET *

Miquel Pons

Fa temps que no he vist Blai Bonet. Sols el puc imaginar darrera la gran finestra que mira al jardí de casa. El vespre, foscant, no s'il·lumina l'estudi ni el poeta escriu sobre la taula dels genolls.

Amb Blai Bonet quasi cada dia ens vèiem al carrer que porta municipalment el nom del cuirassat "Balears". El diàleg era molt breu, jo temia malmetre Blai i temia enrarir-li l'aire pur de la mar de Cala Figuera, el seu darrer refugi, tot i enyorant, de part meua, la seva casa de Santanyí, del carrer de Palma, 74, tan estimada, tan vinculada a la poesia de Blai Bonet.

I cada dia imagin trobar-lo portant sempre a la mà un llibre i un brot de pi tendre o de lavanda lila de la garriga del Tomarinar i que a vegades romania a les butxaques entre la borra i el mocador. De bades puc esperar l'encontre. Blai no hi acudeix des d'aquell 21 de desembre, que a la nit, va partir el cotxe fúnebre guarnit de corones i de flors, flors oficials, flors amigues, flors companyes, flors absents,... i el demà, dilluns, sol alt, ens arremolinàrem a ran de la seva tomba, en el camí de la mar, adolorats per la darrera presència i no absent perquè la seva poesia es féu paraula viva i testament.

Poques coses tenc tan clares en la meua vida com el dia, que per primera vegada es realitzà la trobada entre Blai Bonet i jo. Fou el 20 d'abril de 1936, l'endemà d'haver beneït les obres de reforma del santuari de Nostra Dona de Consolació. Com a deixalla i símbol de fer abismar tot el que era inservible, a un cornaló del corral de figueres de moro hi vaig localitzar un pom de flors de paper, perduda la color, despigmentada pel temps. Sense pensar-m'ho més vaig agafar aquell manoll de roses desvaïdes i vaig

prendre l'adracera, tossal avall, fins a la murada de son Pons, que era la casa de ca mon pare. Quan em vaig témer, un nin major que jo, amb quatre camades m'aconsigà amb el propòsit que li fes part de la troballa de les roses de paper. El nin de cames llargues i cos primatxol no era altre sinó Blai Bonet. Férem partions i així tots dos poguérem compondre el mes de Maria infantil-casolà. Fou la primera escomesa amb Blai Bonet.

I trigariem a tornar a coincidir.

Passaren els anys, i per motius d'estudis ens traslladàrem a Ciutat. Blai Bonet al seminari vell i jo a un col·legi de frares.

*Quan un gall escometé l'aurora de la vida
a dins la meua veu tràgica i emmatada,
un vagó de tercera em portà a un asil negre,
on em dissimularen darrera una sotana.*

...

*M'acompanyaren Crist, la meua mare, el sac
de roba i un vicari d'alpaca perfumada.*

Aquests són els versos del primer *Autorretrat*, que obri *Comèdia* i que un dia fou guardonat amb la *Rosa d'argent* de Moncada-Reixach, com el millor poema de l'estat, segons el testimoni de Blai, rosa d'argent que fou regalada a Francesca Mestre, reina dels jocs florals, Centre d'Art i Cultura de Felanitx, elegida per Blai premiat amb la flor natural, l'any 1967.

A vegades simultanejàrem a l'estació del tren —el tren de Santanyí, perdut dins la fosca del temps—, on cadascú feia el seu camí i tenia una colla d'amics. Més tard el vaig saber malalt, amb llarga estada a Caubet i també fent repòs a la seva casa del carrer de Ciutat, on després de recobrar-nos a l'apotecaria de Bernat Vidal, el visitava sovint. Era l'any 1950, l'any de *Quatre poemes de Setmana Santa*.

A ca'n Blai, des Garriguer, —el padrí de ca's Garriguer li deixava dur les regnes del cavallet anant en es rafal des Porcs— s'hi entrava per una vidriera que tremolava quan s'obria o quan passaven els cotxes o una guarda d'ovelles pel carrer. Blai reposava a una cambra a mà esquerra del primer aiguavés. Al fons

Blai Bonet

de la casa s'obria una altra vidriera que donava al corral lluminós i verd de plantes i una parra i la porta que comunicava amb el camp espriu i avar de Santanyí. La casa, de Palma, 74, tan poètica i poetitzada i visitada tant com la de Beethoven a Bonn, m'ho deia Blai, amb el temps s'omplí de llibres, de ceràmiques, de pintures. A la paret blanca de calç i de net un retrat a llapis del poeta, que li féu Francisco Bernareggi, quan, cada tarda, després de dinar, juntament amb Bernat Vidal, visitaven el poeta malalt o amb llarga convalescència. Són els anys de les primeres lectures d'*Entre el coral i l'espiga*, 1952, amb el Santanyí de *Jacint i Nard*, el Santanyí de les xeixes, el Santanyí del *pobre anyell*, el Santanyí dels núvols fugissers,... Amb Blai parlàvem d'Antonio Machado, de *Cántico* de Jorge Guillén, un cabell i una fulla dissecada de rosa, entre les pàgines de versos transparents, l'inspiraren part d'un poema de *Comèdia*, 1960, llibre anunciat llargament a "Papeles de Son Armadans" de Camilo José Cela.

I la casa de Blai Bonet, la del carrer de Palma, 74, i l'apar-

tament de Cala Figuera, després de la mort de Maria, la seva mare, es convertiren en lloc de peregrinació d'escriptors, de pintors, de ceramistes, d'aimadors de la poesia, dels ansiosos de conèixer Blai, dels periodistes, de la televisió, dels aprenents de poeta... Un dels primers que visitaren la casa blanca i el poeta, veïna de la creu de terme, crec, que fou Carles Riba, que aquell dia li signà *Salvatge cor -A Blai Bonet amb molta d'esperança-* i el darrer, en vida de Blai, seria un poeta joveníssim a l'espera de la paraula, aquesta paraula apresada de la mare Maria, *font de la paraula*, asseguts, un vora l'altra a la taula-camilla, a l'aiguavés de davant o a l'aiguavés de darrera, de la casa del carrer de Palma, 74, lloc de ser escriptor, de començar a ser Blai Bonet amb lletra grossa i bella. I després Barcelona, repòs al Montseny, amb mossèn Pere Ribot. A Barcelona amb els poetes, els pintors, els actors de teatre, els toreros, els estudiants, els llibres premiats,... i tornar a Mallorca, a Santanyí i recordar que quan *era un al·lot alt, pàl·lid...* anava a Felanitx, amb la bicicleta negra *-perquè Déu ho volia, ... jo amb la meua bicicleta, velocíssim...* I més tard a Felanitx per explicar l'art de Joan Miró, amb la presència i vigilància de la policia grisa.

I anàrem a Ciutat per llegir poemes de *Comèdia*, al Círculo mallorquí, i aquella nit forem hostes de Josep Maria Llompart i Encarna Vinyas. I, de cada vegada més, Santanyí. La casa de Santanyí fou la seva torre, on escrivia, on llegia, on dialogava amb tots els vianants que repicaven a la vidriera i des del terrat albirava la planura ampla i àrida i Consolació blava dins la llunyania i la primavera del Puig Gros. I els diumenges, amb sa mare Maria, anaven a Cala Figuera.

Dins la mar han podat la vida meua

...

Viure en el mar i enyorant la terra!

Besar el camp tot sentint calfreds de mar!

La Cala, la seva darrera cambra de treballar, d'escoltar música, de viure, de parlar amb la seva parla encesa, d'escriure lentament els cent sonets, de perfilar les planes de *Ramon*, d'imaginar Florència entre xiprers verdíssims... La companyonia d'Antoni Tàpies, de Lluís Castaldo, de Miquel Llabrés, de Wilhelm

Faber, de Miquel Barceló,... de la gerreta felanitxera, randa de fang.

I la darrera Cala, on l'últim diumenge d'Advent, amb tant de silenci com de sol, per uns moments Blai callà perquè la seva paraula tornàs més alta, més intensa, encara més poètica, encara més humana.

*Si moro quan Déu sigui inavitable,
entre la mar i la seva verda fama,
duis-me a l'eixuta plana extasiada*

Blai diu d'Espanya... del Guadarrama. Jo canvio, de la Bassa Seca, altre temps amb eufòries de coure tardoral i panteons, amb clapes grogues de líquens, que tant agradaven a Ritch Miller.

Miquel Pons
"HASTULA REGIA"
ploma / paper, 21 x 10 cm. 1997

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

I Blai era mort, sols l'home a terra, a punt d'iniciar el camí de tornar esser la seva pròpia terra. Als peus jo hi vaig deixar uns brotets de romaní per més flairar el darrer viatge.

Els espàrecs castellans i primarencs cimegen les bardisses. Les orquídiess són el goig dels boscos. Els ulls, les mans, els gestos callaven i callava la paraula de Blai. Un esclat de frasèdiess inva-deix el jardí de les al·lotes de s'Ànima. Tanques d'albons floridíssims profetitzen el granat estiu de garbes.

Avui m'he topat amb en Blai i portava a les mans uns brotets de romaní.

*Cala Figuera, Santanyi.
Primavera, 1998*

am
santanyi
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

GALERIA

L'ou com balla

Tinta original de Nicolau Llaneras (Felanitx - 1936)

Col·l. P. i B.

NO TE MOUS TAN BÉ DINS S'ERA

MATEIXA

Lletra i música: Rosa Verger Roig

La cantava sa morena,
perquè sabia entonar,
tot es poble s'alegrava
i se posaven a ballar.

En es poble de Santanyí
jo mai de mai l'oblidaré
sa bona gent d'aquesta terra
sempre més l'estimaré.

Ballant i ballant tots dos
no hi ha qui mos passi davant
ballant amb so meu bergant
no tenim temps d'avorrir-nos.

Saps que hi vas de falaguera
ballant sa jota moguda
no te mous tan bé dins s'era
sempre hi vas, mig ajaguda.

Diga-li que torn, diga-li que torn.
Diga-li que torn, a Santanyí.
Diga-li que torn, diga-li que torn.
Diga-li que torn, diga-li...
que no l'engegarem,
que no l'engegarem diga-li.
Diga-li que torn, diga-li que torn.
Diga-li que torn, a Santanyí...

La cantava sa morena,
perquè sabia entonar,
tot es poble s'alegrava
i se posaven a ballar.

En es poble de Santanyí
jo mai de mai l'oblidaré
sa bona gent d'aquesta terra
sempre més l'estimaré.

Ballant i ballant tots dos
no hi ha qui mos passi davant
ballant amb so meu bergant
no tenim temps d'avorrir-nos.

Saps que hi vas de falaguera
ballant sa jota moguda
no te mous tan bé dins s'era
sempre hi vas, mig ajaguda.

Diga-li que torn, diga-li que torn.
Diga-li que torn, a Santanyí.
Diga-li que torn, diga-li que torn.
Diga-li que torn, diga-li...
que no l'engegarem,
que no l'engegarem diga-li.
Diga-li que torn, diga-li que torn.
Diga-li que torn, a Santanyí...

EL GRIP DE L'ANY 1818

A SANTANYÍ

Miquel Sbert i Barceló

Fa vuitanta anys, aquesta epidèmia coneguda també per influença a Itàlia i als països de parla anglesa -on també se la coneix per flu-, trancazo a Castella, dengue a Balears, la passa a Catalunya, i com a *grip espanyol* -equivocadament, ja que fou d'origen asiàtic- es va convertir en la més destructiva de les seves periòdiques aparicions des de 1610; de fet el seu holo-caust és comparable al de la pesta. S'estima que causà la mort d'uns vint milions de persones arreu del món en un parell de mesos i més de cinquanta vegades aquesta xifra sofriren la malaltia. Just a la Índia es calcula que morien dotze milions i mig de persones, mentre que als Estats Units va causar cinc-cents cinquanta mil víctimes.

La pandèmia va assotar tota Europa, just acabada la Primera Gran Guerra, causant més morts que la pròpia contesa. Aquesta malaltia normalment benigna, quan va incidir sobre uns soldats cansats, uns camps de presoners miserables i una població mal alimentada i en pobres condicions higièniques -els preus de les subsistències estaven molt alts i la guerra havia aturat la producció al centre d'Europa-. En pocs mesos es va estendre per tot el món. Les mesures per evitar la seva entrada a Espanya foren infructuoses. S'havia introduït el mes de maig, però la seva gravetat s'accentuà força durant l'octubre. Sort tingueren els primers qui passaren el grip, ja que quedaren *vacunats*. La font de contagi eren les partícules expulsades pel malalt en tossir, i sovint es detectava en qüestió d'hores. Durant aquest període el grip va causar a més gran nombre de complicacions broncopulmonars i col·lapses.

El disset d'octubre la Junta General de Sanitat acordà diverses mesures:

-Tancar les escoles, teatres, balls i cines. (El cinema de La Protectora de Palma, que no va tancar, a més de la neteja diària amb zotal i creolina oferia ingènuament als espectadors una copa de conyac.)

- Recomanar el públic no estar massa temps dins locals tancats i ordenar els seus propietaris renovar l'aire cada hora o dues.

- Prohibir visitar els morts de cos present.

- Ordenar que els morts foren transportats al cementiri immediatament es disposés del bàul.

- Ordenar la desinfecció de les cases on hi havia hagut algun malalt greu.

- Adquirir xeringues per injeccions hipodèrmiques i regalar-les a les monges, encarregades de la assistència a domicili.

Ja catorze anys antes la rosa o xarampió ja havia causat una alta mortaldat entre els infants santanyinens. *Son casi diarias las defunciones por sarampión entre párvulos de dos, cuatro y hasta siete años y no se han cerrado las escuelas públicas* ("El Eco Balear", (21/10/1903). *Veintitrés fueron las defunciones del pasado octubre por sarampión, siendo ahora en gran número los párvulos convalecientes, considerados ya fuera de peligro.* ("El Eco Balear", 9/11/1903). I abans, durant el bienni 1876/77 Santanyí també ja havia sofert la mortal epidèmia de la varola.

La primera referència al fet que trobam al Llibre d'actes del

"Es metge Miquel"

ple municipal del nostre poble és de 15/11/1918, i diu: *El Ayuntamiento acordó por unanimidad que sean abonadas once pesetas a Cosme Escalas Bonet, importe de sus adelantos devengados en los cinco jornales y medio empleados en la limpieza de la casa n.º. 13 de la calle del Aljibe, a consecuencia de la defunción de Gabriel Moll Juan ocurrida en la misma, víctima de la enfermedad reinante grippe. Aquest afany de neteja fou que moltes voltes de pedra de Santanyí foren innecessàriament emblanquinades.*

Aleshores la població de la comarca era de 6.800 habitants, comptant ses Salines. Joan Santandreu n'era el rector, mentre que els metges eren Miquel Escalas, Joan Escalas, Gregori Adrover "Moré" i Bernat Vidal Escalas, que just havia acabat els seus estudis, i es va trobar de sobte amb una tasca exhauridora fora de mida. Es desplassava amb un carretó alt, amb una campaneta per tal de poder esser trobat més aviat, que manava Pere de Son Morlà.

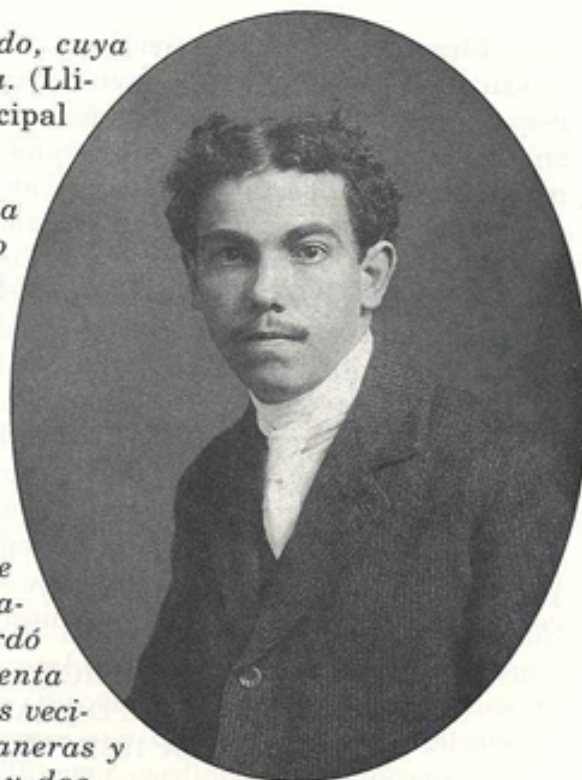
Degut a la baixada en el nombre de passatgers, la companyia de ferrocarrils va suprimir dues de les sis sortides diàries de la recentment inaugurada línia i l'Ajuntament va fer assecar la bassa al costat del cementeri, *por la poca utilidad que representa tener agua estancada en la Bassa Seca como no sea un peligro para la salud pública, acordó desaguar dicho depósito, abriendo un boquete en la parte baja de la charca.*

També es demanava ajut humà *El Concejal D. Bernardo Escalas y Burguera propuso a la Corporación que en vista de la circunstancia porqué con las defunciones acaecidas por la epidemia reinante de la Grippe, que este Ayuntamiento cuide de buscar una brigada de siete u ocho hombres que retribuidos cada uno con cinco pesetas diarias estasen á las órdenes para la conducción de los difuntos en la medida que vayan ocurriendo las defunciones.*

Le contestó el presidente D. Juan Verger manifestándole que si bien era su parecer que la población contara con gente para atender á la más pronta y rápida conducción de los difuntos epidemiados por la enfermedad reinante, no lo era en cuanto a tenerlos asalariados y proponía explorar la voluntad de los empleados municipales para que a las órdenes del Segundo teniente de este Ayuntamiento, acuda donde sea necesario, y retribuirles después,

según el servicio prestado, cuya proposición fue aprobada. (Llibre d'actes del ple municipal de 25/10/1918)

El Ayuntamiento ha aceptado el ofrecimiento voluntario de los vecinos Bernardo Jaume Bonet y Mateo Vidal Salom para ayudar a la conducción y enterramiento de los difuntos que ocasione la actual epidemia grip, acordando por unanimidad abonarles los días de trabajo a razón de diez reales. Acto continuo se acordó abonar una peseta cincuenta céntimos a cada uno de los vecinos Bartolomé Vicens Llaneras y Bartolomé Vicens Moll y dos pesetas a los vecinos Juan Cerdó Mesquida, Antonio Riera Galmés y Guillermo Pons Vidal por las ayudas prestadas en la misma conducción de cadáveres. (Llibre d'actes del ple municipal de 3/11/1918)

"Es metge Joan"

A Ses salines, la gravetat del problema s'accentuava degut a la manca de metges, que havien de anar-hi des de Santanyí i Campos, i a les males condicions del cementiri - manca de terra i deixadesa -: *Se han enterrado veintiún cadáveres en Ses Salinas de la enfermeda reinante estas dos últimas semanas amb una població d'uns 1.500 habitants- pero a tan poca profundidad que tememos mucho y más con las últimas lluvias torrenciales se convierta en foco de infección. ("El Correo de Mallorca", 12/11/1918)*

A casi totes les cases a Ses salines hi havia malalts. L'ajuntament de Santanyí, mancat de recursos, va publicar un ban per tal que els mateixos veïns desinfectessin el poble.

Mentrestant a Santanyí l'única apotecaria que hi havia no tancava. Si es podia, ja que no hi havia prou aliments, es donava llet als malalts o brou. Es feien foguerons pel mig del carrer i es cremava romaní pensant que així amb el fum es purificava l'atmosfera. Alguns portaven terrons d'alcanfor dins la butxaca. La gent quasi no sortia al carrer be per estar malats, be per haver tengut difunts o sobretot per por. Tot i així algunes persones altruistes com **Andreu de ses pedreres, Paula de Jesús o madó Marcelinga** anaven per les cases demanant *si volien res*. Igual que a Palma no hi havia baüls abastament i sovint els que vivien fora del poble s'hen havien de dur els seus propis difunts al cementiri. Las campanes no tocaven de mort i no es celebraven tampoc cap de les tres categories de missa de difunts de l'època per tal de no alarmar més la gent. A molts de moribunds no sel's donava la Extremunció per falta de temps i es diu que algunes de les víctimes que pareixien mortes encara s'havien mogut al cementiri lloc què es va prohibir visitar el dia de Tots Sants.

NOMBRE DE DEFUNCIONS TOTALS DIÀRIES
AL TERME DE SANTANYÍ
(Oct-Nov 1918 i Març 1919)

Nombre de defuncions	Dies amb aquest nombre de defuncions
1	8
2	7
3	5
4	3
5	2
6	2
8	2
9	1
11	1

En els vint-i-quatre dies que van des del vint-i-tres d'octubre al quinze de novembre foren especialment letals a la comarca de Santanyí els dies trenta-ú d'octubre amb vuit morts -cinc a Santanyí- l'ú, quatre i sis de novembre amb nou, onze i vuit difunts, -sis, vuit i sis a Santanyí- respectivament. Només de

grip en moriren noranta-set, -quaranta-sis al poble, vint-i-un a ses Salines, vint a s'Alqueria Blanca, deu a es Llobards i un a Calonge, aproximadament el deu per cent dels afectats. Aquest any, en just dos mesos, es va més que duplicar el nombre mig de defuncions anyals dels anys immediats, ja molt castigat per un alt percentatge de mortalitat infantil.

NOMBRE DE DEFUNCIONS ANYALS TOTALS
AL TERME DE SANTANYÍ
(1912/1923)

1912	115	1916	87	1920	95
1913	155	1917	94	1921	103
1914	167	1918	194	1922	58
1915	100	1919	88	1923	136

La epidèmia va afectar especialment als més joves i forts. A la comarca de Santanyí, el 82% dels morts tenien menys de quaranta anys, i el 56,7 % del total en tenien entre 20 i 39. Cal tenir en compte que les causes apuntades als certificats mèdics de defunció anotats als registres són diverses: Bronconeumonia, neumonia gripal, grippe, influenza, cardiopatia o trancazo.

NOMBRE DE DEFUNCIONS PER GRIP, PER EDATS
(Oct.1918/Març 1919)

EDAT	NOMBRE DEFUNCIONS
0-9 anys	17
10-19	7
20-29	24
30-39	32
40-49	8
50-59	5
60-69	1
70-79	3
Total	97

Mentre a Santanyí es donaren noranta-set defuncions, a tota Mallorca, amb una població d'unes 264.000 persones s'acos-

"Es metge Bernat, ja als cinquanta"

taren a les tres mil. Es a dir que a Santanyi el percentatge de defuncions fou aproximadament el vint-i-set per cent més alta que la mitjana mallorquina.

Arribada l'hora de donar les gràcies pel comportament dels santanyiners, ha quedat constància dels següents: La corporación acordó por unanimidad que del capítulo 5º. artlº. 3, sean abonadas cinco pesetas á Catalina Vidal Canaves, esposa de Antonio Moll Vidal, importe de su viaje hecho a Palma para la conducción de dos niñas huérfanas de madre e hijas del carabineiro José Martínez Velasco, a la casa de Misericordia. (Llibre d'actes del ple municipal de 15/11/1918)

Dispuso el Ayuntamiento altamente satisfecho del proceder humanitario de los guardias municipales y peones camineros de esta villa por haber contribuido voluntariamente a la conducción de cuantos difuntos ha causado en esta población la epidemia grip que acaba de desaparecer, dando ejemplo inequívoco de su acendrado civismo y espíritu altamente caritativo en momentos de angustia y desfallecimiento por parte del pueblo en general, tanto es así que en casi todas las ocasiones ellos solos y sin ayuda de nadie, y al objeto de retribuir siquiera con una pequeñísima cantidad tan señalado servicio puesto que en breves días tuvieron que trasladar al cementerio más de cuarenta difuntos ocurridos durante la epidemia, así como al sepulturero D. Cipriano Ferrer por su excesivo trabajo, que en varios momentos necesitó auxilio

para dar sepultura a tan inusitado número de difuntos; la Corporación por todo lo expuesto y por unanimidad acordó que a cada uno de los guardias municipales Juan Burguera Ferrer, Jaime Tomás Vila y Antonio Caldentey Vidal, así como a los peones camineros Juan Perelló Ferrer y Bernardo Tomás Burguera y al sepulturero Cipriano Ferrer Contestí les sean abonadas á cada uno cincuenta pesetas. (Llibre d'actes del ple municipal de 24/11/1918)

Ses Salines: Digno de elogio ha sido el comportamiento de las Religiosas Franciscanas que durante la epidemia han acudido solitas y sin descanso a cuidar de los enfermos. ("El Correo de Mallorca", 3/12/1918)

El març de 1919 el grip va tornar reviscolar a Mallorca però amb manco virulència: La grippe, sin ser tan grande la mortalidad como la del pasado octubre, es casi doble de la normal. ("La Almudaina", 4/3/1919)

RELACIÓ DE DEFUNCIONS A SANTANYI - POBLE (20 D'OCTUBRE / 27 DE NOVEMBRE 1908 I MARÇ 1919)

Font: Registre parroquial.

DATA DE DEFUNCIÓ	NOM	EDAT	CAUSA
20/10/1918	Catalina Covas Tomàs	37	Bronconeumonia
23/10/1918	Lluc Lladó Vidal	9	Grippe
25/10/1918	Miquel Escalas Vidal	42	"
"	Magdalena Roig Escalas	5	"

Margalida Adrover Lladó "Crestai".
que aleshores tenia dotze anys

25/10/1918	Nadal Vidal Vicens	10 mesos	Anemia
26/10/1918	Jaume Morell Huguet	9	Grippe
27/10/1918	Margalida Burguera Perelló	31	Bronconeumonia
"	Catalina Roig Escalas	27	Grippe
28/10/1918	Antonio Martin Maqueda	-	Congestió cerebral
29/10/1918	Cristóbal García Marquez	30	"
"	María Maqueda Prat	35	Pulmonia
"	Julián Martín Maqueda	3	Congestió pulmonar
30/10/1918	Llorenç Servera Ferrer (Llombarts)	17	Bronquitis
"	Andreu Rado Rado	40	Grippe
"	Maria Vidal Escalas	9	Influenza
"	Aina Monserrat Vidal	18	Trancazo
"	Antoni Servera Vidal	74	Debilitat senil
"	María González Pérez	45 dies	-
"	Baltasar Vidal Ferrer	34	Bronconeumonia
31/10/1918	Gabriel Covas Tomàs	30	Pulmonia
"	Margalida Vidal Perelló	24	Grippe
"	Cosme Salvà Antich	29	Broncopulmonia
"	Joan Tomàs Vidal	25	Encrofulismo
1/11/1918	Francesca Obrador Sbert	22	Bronconeumonia
"	Gregori Escalas Vidal	39	Grippe
"	Maria Piquer Orell (dona de l'anterior)	36	"
"	Simó Vicens Servera	29	"
"	Margalida Rigo Vidal	75	Cardiopatia
2/11/1918	Aina Barceló Burguera	27	Trancazo
3/11/1918	Maria Vidal Salom	24	Pulmonia
"	Francesca Bauzà Servera	6	-
"	Andreu Escalas Vidal	19	Grippe
"	Bartomeu Vicens Servera	32	"
"	Joan Portell Ferrer	20	"
"	Pedro Ortellá Ivaro	32	Pulmonia

3/11/1918	Gabriel Mir Salom	39	Bronconeumonia
4/11/1918	Jeroni Bonet Escalas	53	Grippe
"	Isabel Cabrer Artigues	40	"
"	Francesca Verger Rigo	30	Pneumonia grippal
5/11/1918	Catalina Tomàs Escalas	38	"
"	Agustín Garcías Tejada	5	Pulmonia
"	Miquel Vicens Frutos	7	"
"	Catalina Contestí Vidal	38	Grippe
6/11/1918	Miquel Llull Clar	6	"
7/11/1918	Maria Barceló Burguera	27	Bronconeumonia
"	Margalida Frutos Orell	34	Grippe
"	Gabriel Moll Juan	40	"
8/11/1918	Leonor Colom Massanet	30	Pneumonia grippal
9/11/1918	Jeronia Garau Vidal	23	Grippe
11/11/1918	Agnès Vidal Vidal	63	Broncopneumonia
"	Pixedis Burguera Vidal	42	Grippe
13/11/1918	Maria Ferrer Escalas	90	Poliesclerosis
15/11/1918	Miquel Mas Vidal	28	Grippe
27/11/1918	Margalida Adrover Ferrer	66	Afecció cardíaca
13/3/1919	Rafel Vidal Picornell	25	Grippe
24/3/1919	Damià Roca Vidal	13	"
2/4/1919	Isabel Rigo Moll	30	Pneumonia
1/4/1919	Joan Danús Caldentey	-	"

Agraïments: Rafel Umbert, Jaume Serra, Guillem Mascaró, Beatriu Zamorano, Antoni Sbert, Catalina i Joana-Aina Vidal, Maria Escalas, Gori Mir i Antònia Suau, Margalida Adrover, Maria Suau, Jaume Rado i Joana-Aina Vidal i Tomàs..

Registres consultats:

- Actes del Ple de l'Ajuntament 1918.
- Registre de defuncions del Jutjat 1918/1919.
- Registre de defuncions de la parròquia de Santanyí 1918/1919.

Altra hemeroteca i bibliografia consultada:

- *El grip de l'any 18 a Lluçmajor*, per Josep Tomàs i Monserrat.
- *El grip de l'any 18 a Santanyí*, per Bernat Llaneres. "Santanyí", 22/11/1958.
- *Enciclopèdia britànica*.

Maria Vidal "Bennasar" i Sebastiana Bonet "Manenta",
dues atlotes de l'època

DE QUAN EL CINE ERA LA NOSTRA ÚNICA FINESTRA AL MÓN

Miquel Sbert i Barceló

A Cristòfol Sbert Vidal, en el record.

Cristòfol Sbert durant cinquanta-tres anys, molt d'ells juntament amb el seu soci Jaume Pons Escalas, amb incansables il·lusió i constància, propiciaren que el cinema fos obert a Santanyí. A la immediata postguerra el què vertaderament cridava l'atenció eren les varietats, les comèdies d'afectats locals i els balls. .

Més endavant i quan l'assistència era ja un hàbit bastant generalitzat, intentaren també satisfer la minoria entesa que hi acudia gairebé setmanalment. Aprofitant l'escassa concurrència dels molts festius de l'època, vérem coses com *La Strada*, *Jocs prohibits*, *El lladre de bicicletes*, *El tercer home* o *La dama de Shangai*, sense obviar una in comptable xifra de cintes que llavors eren simplement molt fruïdes, però que encara no tenien l'aurèola de clàssics indiscutibles, com tenen ara moltes de les obres de Wilder, Hawks, Walsh, García Berlanga, o Hithcok, entre molts d'altres.

A més de la seva finalitat primordial de divertiment, el cine va tenir especialment per a molts d'al·lots, fins a la dècada dels seixanta, una finalitat educativa fora de tota discussió. Estàvem ja a l'època de la imatge i la cultura havia deixat de ser un privilegi dels pocs que llegien i passava a ser potestat de la majoria. Diu Ramon Gubern *que igual que l'home va crear l'impremta, però l'impremta mitjançant els llibres va contribuir a crear l'home modern, així l'home ha creat el cine, però el cine està creant l'home d'avui*.

A un poble amb un alt índex d'analfabetisme pràctic, amb pocs aparells de radio, on el telèfon, el cotxe i el televisor estaven

Teatro Principal

SANTANYI

PARAMOUNT

PRESENTA

Los días 9 y 10 de Marzo de 1957

a

JAMES STUART

GRACE KELLY

WENDELL COREY

THELMA RITTER

en

LA VENTANA INDISCRETA

(Color por Technicolor)

La historia de un hombre que creyó ver como se cometía un crimen desde su ventana.

En el mismo programa: NO DO y

EL PIRATA BARBA NEGRA

en Technicolor

Días 16 y 17: ANTONIO MOLINA en
ESA VOZ ES UNA MINA

Pronto: MISTERIO DE UNA DESCONOCIDA

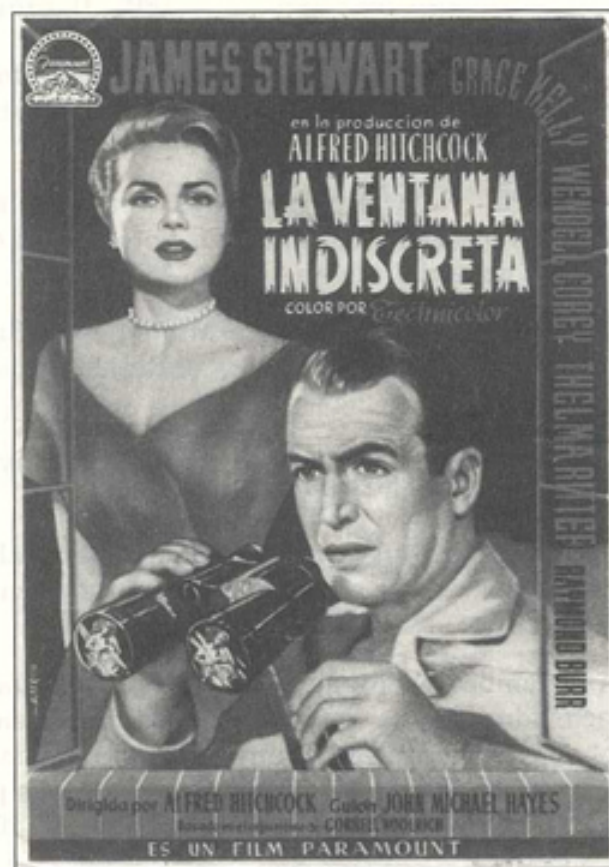
fora de l'abast de la majoria, - L' any 1960, quatre anys després de la tardana inauguració de TVE, tan sols es pagaven 61 contribucions per l'ús de l'aparell a la nostra CCAA. El seu alt preu, unes 25.000 pessetes, frenava la seva extensió i on la generació anterior, molt devota de la feina, encara tenia massa presents les ancestrals privacions i moltes repressions, el cine significava pràcticament l'únic contacte amb la resta del món.

Tot i així l'anada al cine tenia dos contraris pels al·lots, el preu de l'entrada i l'església. El preu però era objectivament barat fins i tot per a les minses economies de l'època i en quant a moralitat, aquí gaudíem d'una fèrria i arbitrària censura i als EUA -d'on arribaven la majoria de les nostres pel·lícules favorites-, es regien pel purità codi Hays, en vigor entre 1934 i 1966, mitjançant el qual s'havien compromès a no tocar una sèrie de conductes i situacions que es consideraven impropis de ser mostrades a una pantalla.

Al el cine a més d'aprendre el castellà, i normes de comportament més pròpies de l'època, rebérem també lliçons d'història, de literatura, de música, d'economia o de geografia, arribant a aconseguir un bagatge cultural actual i cosmopolita que no es donava ni als instituts d'aquells temps ni als d'avui mateix, tan

mancats d'humanitats, on encara el cinema és com a molt, una assignatura optativa. Llàstima, si com escrivia Alfonso Sanchez, "L'home d'avui no pot desconèixer el cine i l'ha d'integrar dins la seva cultura. Si es diu inculte de la persona que no sap qui és Beethoven o Leonardo, igualment ha de ser considerat inculte el qui ignora qui és Griffith o Bergman".

I mentrestant poguérem veure de tot, des dels dibuixos animats de Blanca com la neu al Hamlet de Laurence Olivier, o d'El falcó i la fletxa a Sabrina, aquella magnífica versió de Na Cendrosa, i estàvem acostumats a passar amb tota naturalitat de veure els elegants vestits de Dior als neorrealistes calçons curts apedaçats que dúiem el dilluns, de les gran cuines de Hollywood als nostres ventadors i bufadores o de les grans composicions musicals de Gershwin o Nino Rota, a La raspa o La vaca lechera.

ALGUNS MALFACTORS SANTANYINERS DURANT EL SEGLE XVII

Ramon Rosselló

Al'Arxiu del Regne de Mallorca, secció Audiència, s'hi conserven alguns llibres i lligalls referents als malfactors i delinqüents mallorquins, entre els quals hi ha aquests santanyiners:

1612, 4 desembre.- El lloctinent general de Mallorca nomena comissari de Santanyí Damià Vidal, encarregat de perseguir bandejats. (ARM A-A 228)

1622, 19 abril.- Relació de persones tretes de la presó de Ciutat i embarcats per soldats. Santanyí: Antoni Rigo desterrat i ha de servir al Rei durant 7 anys. (ARM A-A 229 f. 43)

1639, 30 març.- Sentència contra Miquel Joan Ballester de Santanyí acusat de concubinari. Servirà el Rei 2 anys. (ARM A-A 219 f. 96)

1639, 11 maig.- Sentència contra Sebastià Oliver, culpats d'esser vagabund. Servirà el Rei 3 anys. (f. 102)

1640, 15 març.- Sentència contra Miquel Joan Ballester culpats de rompre el servei. Es confirma que ha de servir el Rei 2 anys. (f. 157)

1641, 4 novembre.- Sentència contra Caterina Maria Pellisser i Cifre acusada de vida deshonest i escandalosa. Exili de Santanyí i el seu terme durant 3 anys i si no ho compleix serà portada a la presó del lloc anomenat la Galera (Dones penedides) durant 3 anys. (f. 282). Dita dona va rompre l'exili. (f. 407)

1647, 15 febrer.- Sentència contra Jaume Banús àlies Monjo de Felanitx, culpats de ser trobat en el camí de Santanyí amb un arcabús curt, arma prohibida. Fou penjat a les forques. (f. 695)

1647, 31 maig.- Sentència contra Damià Vidal, culpats de portar arcabús curt. Servirà el Rei en els exèrcits durant un any. (f. 709)

1648, 13 gener.- Sentència contra Bernat Ballester, culpats de robar una cabra. Remarà a les galeres reials durant 5 anys. (f. 739)

1648, 25 maig.- Sentència contra Rafel Rigo àlies Pego de Santanyí, habitador de Felanitx, culpats d'acollir un bandejat a casa seva i prestar fals testimoni en una causa criminal. Servirà en els exèrcits reials 5 anys i si no ho compleix remarà en les galeres 5 anys. (f. 798)

am
santanyí
ES CÒPIA
DIGITALITZADA

FESTES DE SANT JAUME - Santanyí 1998

Programació dels actes a celebrar els dies 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25 i 26 de juliol i 2 d'agost,
sota el patrocini de l'Ajuntament

DIVENDRES, DIA 17

A les 19:15. Inauguració dels treballs manuals fets durant aquest curs per la Gent Gran. Organitza, ASSOCIACIÓ DE MAJORS. A la Residència.

A les 19:30. Inauguració de l'exposició: **L'ahir de Santanyí des de l'avui.** LES MESTRESSES DE CASA una vegada més ens acompanyen amb la contemplació del passat mitjançant tot allò, que, d'una manera o d'altra, va pertànyer al poble. A ca na Francisca Vila. Plaça de la Constitució, núm 6.

A les 20:00. Inauguració de l'exposició: **Pintures d'en Joan Pla a la llum de Blai Bonet.** Casa Municipal de Cultura.

A les 22:00. Pregó de la Festa de Sant Jaume a càrrec d'ANDREU SEVER I MAS, professor de Llengua i Literatura Espanyola. Tot seguit **Concert** per la CORAL SANT ANDREU, dirigida per PERE BONET. A l'Església Parroquial.

DISSABTE, DIA 18

A les 21:00. Cloenda de l'Aula d'estiu. Escola Municipal de Música.

DIUMENGE, DIA 19

A les 09:30. Volta cicloturística. Veure programes apart.

A les 17:00. Concurs de natació i jocs per a nins i nines. A les piscines municipals.

A les 19:00. Demostració de **Tir amb arc** a càrrec d'ARQUERS DE LA FBTA (Federació Balear de Tir amb Arc). Al final, els interessats també podran fer algunes proves de tir. Als patis de la residència.

A les 22:00. Vetlada popular organitzada per ORDI BROIX.

Actuaran: **ORDI BROIX** i el grup de música tradicional eivissenca **UC**. A la plaça Major.

DIMARTS, DIA 21

A les 22:00. Obra de teatre pel grup "ESPIGUES DEL 79". Interpretaran **Un senyor damunt un ruc** d'en **JOAN MAS**. Camp d'Esports.

DIMECRES, DIA 22

A les 19:00. Concurs de dibuix per a nins i nines. Organitza "NURED-DUNA". A la Plaça Major.

A les 20:00. Torneig de **Futbolet** Primer classificat contra el quart. Camp d'esports.

A les 21:00. Torneig de **Futbolet** Segon classificat contra el tercer. Camp d'esports.

DIJOUS, DIA 23

A les 19:00. Ballada pels nins i nines de l'escola de ball mallorquí "FLOR DE CIRERER", de Santanyí, dirigida per **ISABEL CLAR**. Plaça de la Constitució.

A les 20:00. "La nostra història" Espectacle teatral per a grans i petits a càrrec d'ESTUDI ZERO TEATRE. Plaça de la Constitució.

A les 20:00. Torneig de **Futbolet** Tercer i quart lloc. Camp d'esports.

A les 21:00. Torneig de **Futbolet**. Final.

A les 22:30. Verbena a la plaça amb LOS JAVALOYAS, O.K.-BAND I CRISTAL. A la plaça Major.

DIVENDRES, DIA 24

A les 18:30. Els **dimonis i caparrots** acompanyats pels XEREMIERS DE SENCELLES aniran pels carrers a convidar a tothom a la festa.

A les 19:00. **Corregudes de cintes** i jocs per a nins i nines. A la plaça Major.

A les 22:00. Presentació del llibre **UNA OMBRA A L'HERBA**, de J. N. SANTA EULÀLIA, que va ser guardonat amb el premi de poesia "Bernat Vidal i Tomàs". A la Sala.

A les 22:30. Verbena. Actuaran: **MAGENTA, ORQUÍDEA BIG BAND I THE BEATLES**. Camp d'esports.

DISSABTE, DIA 25 FESTIVITAT DE SANT JAUME

A primera hora. Concurs de colomins des d'Alcúdia organitzat per la SOCIETAT COLOMBÒFILA DE SANTANYÍ. També hi participaran colomistes d'altres societats.

A les 10:30. Albada amb la Banda Municipal de Música.

A les 11:00. Missa Solemne en honor de Sant Jaume. Presidirà i predicarà mossèn JOSEP GARAU TRIAS, formador del Seminari Major de Mallorca. Cantarà la CORAL SANT ANDREU.

A les 12:00. Interpretació de "La Balanguera", himne de Mallorca per la Banda Municipal.

A continuació, refresc per a tothom.

A les 18:30. Partit de Futbol. SANTANYÍ - MANACOR

A les 20:30. Presentació del llibre de poemes "Mare maris". Original d'ANDREU SERVER MAS. A la Sala.

A les 21:45. La Banda Municipal oferirà Un concert de cine. Bandes sonores amb projecció simultània d'imatges. Direcció, MIQUEL BONET. Plaça de la Constitució.

A les 23:00. Recital de RAFA FERRÀ I ELLA BAILA SOLA. Camp d'esports.

DIUMENGE, DIA 26

A les 18:30. Taula de gimnàstica a càrrec de la GENT MAJOR. Polisportiu Municipal. A continuació refresc per la gent de la Tercera Edat.

A les 22:30. Obra de teatre. La festa major de son Taffarra, de PEDRO MARIO HERRERO. Adaptació de DAMIÀ TOMÀS. A càrrec del grup "Picadís teatre" Camp d'esports.

A les 24,00. Amollada de focs artificials.

DIUMENGE, DIA 2

A les 15:00. Tirada al colom organitzada per la SOCIETAT LOCAL DE CAÇADORS. A son Danusset. Veure programes apart.

ASSOCIACIÓ ESPANYOLA CONTRA EL CÀNCER

Quan sentim anomenar la paraula "càncer" tots sabem a què ens referim, però no són tan conegudes les sigles AECC: Associació Espanyola Contra el Càncer

A Santanyí la primera junta directiva d'aquesta associació es va constituir l'any 1974 i al cap davant hi havia el nostre recordat amic Perico Pomar, na Magdalena "Suau" i més col·laboradors que no anomen per por de deixar-ne algun. L'any 1985 la primera junta es va renovar i fou nomenada presidenta na Miquela Pizà.

Enguany s'ha tornat a triar una nova junta directiva; la presidenta ha passat a esser na Margalida Burguera. Juntament amb ella hi ha tot un grup de col·laboradors i col·laboradores que volen donar suport i ajudar a què aquesta associació arribi a tot el poble. No només els afectats per la malaltia, sinó que també vol arribar a tota la població que viu en risc potencial de patir-la.

El primer i principal objectiu de l'AECC és la prevenció i la detecció precoç del càncer, per això la primera passa és donar-se a conèixer.

És una associació no lucrativa, tots els diners que es recaptin serveixen per donar suport econòmic en la recerca i la investigació de la malaltia. Aquests diners que es recullen a les Balears es queden aquí. És per tot això que aquesta nova junta directiva vos demana que col·laboreu i participeu amb ella. No guanyareu diners, però la satisfacció que tendreu de saber que heu ajudat a què aquesta malaltia deixi de ser l'epidèmia del segle XX vos omplirà tota la vida.

Moltes gràcies de part de l'AECC a Santanyí.

LA PESCA DE BOU

Marc Vallbona Adrover

La pesca, juntament amb la caça, és, segurament, una de les primeres activitats que l'home posà en pràctica a fi de proveir-se del sustent. Podríem trobar els primers indicis d'una pesca rudimentària als inicis de l'Edat de Pedra. Les formes de pesca, molt elementals en els seus orígens, han anat evolucionant. Primer agafarien amb les mans mol·luscs i crancs. Posteriorment anaren inventant els arpons, les fletxes, els hams, les barreres, les xarxes, etc. A poc a poc, amb l'objectiu d'augmentar les captures, l'home es va fer mar endins amb embarcacions fetes amb troncs d'arbres que naturalment també han anat evolucionant, de mica en mica, fins a arribar a les barques actuals. El llaüt és sens dubte l'embarcació més característica dels ports mallorquins, que, juntament amb les barques de bou, són les barques de pesca més usuals de la nostra costa.

QUATRE DADES

"Actualment el número total de barques professionals de pesca a Mallorca és de 429; a Menorca, 159; a Eivissa, 141 i a Formentera, 48. La gran majoria es dediquen a la pesca de manera artesana. Segons un cens fet l'any 1990 a la nostra comunitat autònoma, les embarcacions de pesca artesana (Arts Menors) representa un 85'80 % del total, les de rosec o de bou, un 12'44% i les de cercle o teranyines, un 1'76 %."⁽¹⁾

A Cala Figuera hi ha quatre barques de bou: la "Nuevo Tomás", que té per patró en Jaume Vidal "Murer"; la "A. Cambra", amb Carles Garcia, de ca Na Marçala com a patró; la "Margarita y José" que té per patró a Jaume Cantallops, "Perairet", i la "Marisita II" comandada per Tòfol Salís "Busques". Entre totes hi ha 22 pescadors enrolats a la pesca d'Arts Majors."⁽²⁾

De barques de pesca professional d'Arts Menors en tenim: sis a Cala Figuera, dues a s'Almonia, quatre a Portopetro i altres quatre a Cala d'Or, amb un total de 24 pescadors d'Arts Menors."⁽²⁾

Parella de bou d'en Toniet, León i Àguila.
"Santanyi". Imatges d'ahir. M. Pons

LA BARCA DE BOU

Segurament, la pesca de bou és d'origen mediterrani i ja s'usava en el S. XVIII. Eren dues barques de vela que es deien "Parella del bou" que navegaven paral·leles i arrossegaven el bou. El 1924 s'incorporà el motor d'explosió i una sola barca remolca la xarxa.

Ara les barques de bou per orientar-se ja no s'han de servir d'aquells rudimentaris sistemes de senyes i fites de campanars, de puigs i de fars. Amb la tècnica s'ha millorat la seguretat i és molt més senzill la identificació de les pesqueres bones.

Les barques duen un pilot automàtic que, donant-li la longitud i la latitud corresponent, et porta allà on vols. Un radar per detectar altres barques o objectes que hi hagi per l'entorn; així mateix, el radar marca quina és la distància que els separa de la costa. La sonda indica les brases d'aigua que tenen a davall, si a prop s'hi troba un banc de peix i també assenyala la velocitat de

la barca i la calor de l'aigua. Un avançat i útil aparell és el que anomenen G.P.S. que, mitjançant la utilització de satèl·lits artificials, marca les coordenades de la situació de la barca. El G.P.S. dóna ordres al PLOTEN, que és un ordinador que té un mapa de tot el món. Manejant l'ordinador i donant-li el programa o les instruccions pertinents, duen la barca allà on volen sense haver de valer-se de les senyes de terra o de les estrelles.

ELS HOMES

La vida de pescador és molt dura. S'ha de ser gent de coratge per fer de pescador. Fan una feina feixuga i han de suportar fred i calor, i sobretot els temporals de la mar. La jornada de feina supera les dotze hores diàries. Si tenen la sort de topar un bon dia de captures guanyen un bon jornal, però, si pel contrari, la pescada és magre, també ho és el sou. L'edat de jubilació pot ser entre els 55 i els 65 anys, depèn del tipus d'embarcació amb la qual hagin anat embarcats i del coeficient reductor.

La vida a la mar és atzarosa, els mariners corren perills i peripècies. És per això que tenen històries per contar. A vegades aquestes proeses fan cèlebres els seus protagonistes. Per ventura, entre nosaltres, el més anomenat de tots va ser el patró Pere "Colomi", (Pere Bonet), conegut de Cala Figuera fins a Tànger. I també, qui no ha sentit parlar del fets que li han ocorregut al Patró Rafel "Beiot", (Rafel Vidal)?

BARQUES QUE SÓN RECORDS

Dependents també a la Confraria de Pescadors de Santanyí hi ha hagudes moltes barques de bou que ja no hi són. Les barques de Can Gelat, les de Can Fesol, "Arnau", "Andreu", "Tremontana", "Gargal", "Maria Teresa", "Antònia", "Marisita", "Rafel Maroto", "Catalina", "Adan", "Eva", "Pep", "Joven Emilia", "Francis", "Sant Pere" (que es va enfonsar al Cap Salines), "San José-Finet", "Hermanos Jiménez", "Pepita Márquez", "L'Àguila", "Sa Pixadora", "Nuestra Señora de Lipa" (Cala Llonga), "Joven Pepita" (Portopetro).

A hores d'ara a Palma hi ha 25 barques de bou; a Andratx,

4; al Port de Sóller, 8; a Cala Ratjada, 4; a Portocolom, 2; a Alcúdia, 4; a Pollença, 1 i a Cala Figuera, 4.

LA TRIPULACIÓ

El número de tripulants també ha canviat. Amb la maquinària i la modernització ja no necessiten tanta força per treure l'art. Per altra banda també es té en compte que com menys són, més toca a cada un a l'hora de repartir. Fa 30 o 40 anys eren set o vuit homes a cada barca. Ara quasi totes s'arreglen amb quatre o cinc: el patró, el maquinista i dos o tres mariners. Cada barca té a terra el propi adobador, que adoba els bous. Ara sol ser un tot sol, però temps enrera eren dos: l'adobador i un ajudant.

Barca de bou, entrant a Cala Figuera. (Foto Bordoy)

ANAR A LA PART

Si bé, per llei, la tripulació de la barca té el sou mínim assegurat, el sistema pel qual es determina el que guanya cadascú és el que anomenen *anar a la part*. Aquesta forma de remuneració per la gent de la mar que tenim a Mallorca ve de molt enrera. Algú pensa que està passat de moda, però generalment és acceptat per tots. Es fa un contracte entre armador i treballadors, segons el qual el treballador prestarà uns serveis i rebrà com a remuneració total o fonamental una part del producte obtingut pel seu treball. D'aquesta manera, el sou no és fix perquè depèn de la pescada.

La Marisita II, el primer dia de feina, desembre 1993.

Els dissabtes sumen tot el que ha valgut el peix de la setmana i el valor brut de la venda es reparteix de la següent manera: per una banda hi ha les despeses comuns o "monte mayor" que abraça des de la Seguretat Social a la manutenció "de a bordo": gel, combustible, etc. Del que queda, anomenat "monte menor", solen anar a la par, que vol dir la meitat pels armadors o amos de la barca i l'altre meitat pels que fan la feina. D'aquesta meitat en fan dotze parts iguals que es reparteixen així: adoba-

dor, dues parts i mitja; patró, dues parts; motorista, una part i mitja; mariners una part cada un. De la resta, es fa el que es diu el repartiment, que consisteix en repartir-ho a parts iguals entre els que van embarcats.

Els tripulants d'una barca tenen accés setmanalment a la informació sobre despeses i ingressos de l'empresa pesquera en la qual treballa i pot fer les comprovacions que vulgui valent-se de les liquidacions de la Llonja que està controlada per la Confraria de Pescadors.

LA PESCADA

Així com han anat pescant, fan net el peix i el col·loquen amb gel a dins caixons. En arribar a terra ja duen el peix ben net i ordenat. En el moll sempre hi ha gent particular o de restau-

Curiosos volen veure la pescada. (Foto Bordoy)

rants que van a la barca a comprar el peix. També solen acostar-s'hi turistes i curiosos per veure la pescada. El peix que queda ja sol anar directament a dins el furgó que l'endemà dematí el pei-

xater durà a la Llonja del peix a Ciutat. Per transportar el peix és necessari anar provists d'una "guia", que proporcionen les conselleries d'Agricultura i Pesca i de Sanitat. Aquestes guies, amb la numeració corresponent, duen el nom de l'armador i el pes de cada casta de peix.

ALA LLONJA

A les cinc del matí o abans, el peixater amb el furgó carregat de peix parteix cap a la Llonja de Palma on obrin a les sis. Allà, la "Patrona" es fa càrrec del peix per la seva venda, mitjançant subhasta, als majoristes.

El preu es posa cada dia i depèn de la quantitat d'oferta que hi hagi. Les Patrones, si veuen que un dia hi ha poca quantitat d'algun tipus de peix, saben que en poden demanar un preu més elevat i si pel contrari n'hi ha en abundància no queda altre remei que anar baixant de preu fins que aconseguixen vendre-ho tot. Si dus la sort de fer una bona pescada el dia que els altres l'han feta dolenta, aquest dia fas un bon copet, o al revés. Els dies de mal temps, com que hi ha menys barques que pesquen, el peix va més car perquè n'hi ha manco.

La "Patrona", per vendre el peix guanya un 3% del preu total. El Peixater i la "Patrona" poden ser algú lligat a la pròpia barca o no. De les barques de Cala Figuera dues tenen la seva Patrona que és d'aquí mateix, algú de la família dels armadors, però les altres tenen una Patrona de Ciutat. Pareix que temps enrera, la patrona era la dona del patró i a més de vendre el peix tenia altres funcions. *A Mallorca sol portar l'administració la patrona, que bestreu els diners per a la menjada dels pescadors que van en la barca del seu home; quan tornen de la pescada, la patrona pren el peix agafat i el ven, i es cobra la bestreta que ha feta; del remanent es fan parts pels mariners.*⁽³⁾

La gent de la mar és gent forta i colrada pel sol i la serena, són conscients que corren perill i l'afronten amb coratge. Això sí, el dia de la festa del Carme tots junts es posen sota la protecció de la Mare de Déu. A la processó, els mariners més joves tenen el privilegi de portar la imatge santa.

Amb aquestes retxes volem retre homenatge a la gent marinera tant significativa dins el nostre poble. Volem agrair als patrons Tòfol Salís i Jaume Vidal les informacions que ens han donat. Tant de bo que nosaltres haguem sabut donar a entendre les seves paraules.

Notes : (1) Miquel Massutí. "Los Frutos del Mar"

(2) Confraria de Pescadors de Santanyí

(3) Alcover. Diccionari C.V.B.

BLAI BONET, DUR MESTRE DE LES FRAGILITATS

Biel Mesquida

Bon vespre, bona gent de Santanyí, del Migjorn, de Mallorca, de les Balears, del País Catalanesc i del Món. O més ben dit, gent bona de Santanyí, del Món, de les Balears, del Migjorn, del País Catalanesc i de Mallorca. Marc Vallbona em va fer una municipal i humana demanda: ser jurat del XIII premi de poesia Bernat Vidal i Tomàs. Vaig acceptar perquè en temps de penúria cultural no es poden fer roïssos. I després d'acabar la feina de jurat, al mateix Marc, em demanà un parlament, un discurs. Com que fer mítings no és un gènere que toqui sovint, vaig decidir que el meu fer córrer els mots, el meu discórrer verbal, el meu escórrer-se amb el llenguatge seria una carta al mestre, amic i amat Blai Bonet i Rigo. Us la llegiré amb tota l'ànima possible.

«Coral Blai, i com a molt íntim, entotsolat amb l'ombra de les meves lletres i amb la pena de ser orfe de tu, començ aquesta carta per contar-te i per cantar-te amb paraules planeres amara- des d'aquest tendral sabor que tenen els ametllons de la primera primavera lluny del teu cos i prop del teu corpus: aquest corpus fet de milers i milers de planes plenes de retxes vives i vivifi- cants. Una retxa de lletra, un vers, no és més que un temps robat a la tomba. I tu, Blai, amb la teva obra ens has deixat un temps inacabable i sense data de caducitat. Aquesta carta, que llegiré en públic a l'església major del teu Santanyí, del de *Judes i la primavera* entre el call vermell i l'ona a dues passes de la Cala i el mar, des d'aquest punt del planeta des d'on irradiaré l'Univers, l'ha provocada el premi de poesia Bernat Vidal i Tomàs. Vuitanta poemaris he llegit amb Àngel Terron i Antoni Vidal-Ferrando, que proclamen amb la seva materialitat un estat de salut excel·lent de la poesia catalana. Cadascun dels set poemaris que quedaren en la darrera sedassada podria haver guanyat el premi, premi que recorda un dels teus mestres essencials. Podria enrotllar-me

un parell de planes el xoc que em va produir el primer poemari teu, que vaig llegir entre el coral i l'espiga, era una substància verbal que s'aficava per tots els meus forats de la còrpora, per totes les meves antenes sensorials i els meus cilis urticants i em feia volar dins un mar de llenguatges ple de joiells, d'aventures, de riscos, de descobriments... i aquell preludi de Bernat Vidal i Tomàs va ser un *tràveling* cinematogràfic perfecte per mostrar-me amb la precisió i la preciositat d'un orfebre, el teu redol terral per un cantó i el teu redol humanal per l'altre. Com la càmera d'un Pere Pau Passolini, l'escriptor de memòries d'una estàtua i la vida en rosa deia: «La vila de teules clivellades està plena d'al·lusions a la mar. A la mar, propera i inabastable, com el cor que batega tan a prop dels dits, i és tan enfora la sang que hi gla- teix! Blai, febrós, guarda amb avarícia la menta de la correntia i de l'embat. Juga amb un ramell olorós de coral. I, amb el cap sobre el coixí, com Rupert Broock, sent la mar per dins ses venes.

»Aquest és el carrer de Ciutat; Blai viu a les darreres cases. Reparau en el recolliment d'aquest racó: sobre el portal romà un sagrament de pedra, i a darrere, una araucària de l'hort de la meva germana. Fixau-vos amb l'esgrafiàt d'aquest referit vellís- sim: la seva color és la color de l'espiga, i té, com l'arena, marcada l'empremta de l'anar i venir de les ones més dolces de la platja...»

I les teves mans adolescents, Blaiet meu, havien esculpit versos d'una llengua epifànica que entraven com sagetes en vena dins la vena d'aquest lector que des del primer poema se sentia electritzat: tocat. Suava, suava, suava. Era com si m'envestís la solada d'un forn incandescent quan deies: «Soledat oberta. / Em dol tot, fins la camisa, / a damunt el pit cremat. / I les paraules em nafren / quan sonen damunt la llengua / amb el seu significat. / No puc parlar de tant que estim... La parla / és sempre de bala- dres i sal grossa: / un agre ganivet que em reboteix / bavant-me sal i sang, i sal i sang, / pel meu bosquet senzill de parla verda...»

Ai! Blai!, tu, un ble i un ai que, quan t'han tastat, com la droga bona, no es poden deixar mai. Ai! Blai!, tu, un poeta que em feres entenent allò tan senzill que els acadèmics han oblidat: *la paraula és la casa de l'home*. Ai! Blai!, tu, l'únic poeta de la teva generació fill de la noble i humil gent de poble, el que grella de la

terra i té el brancam al cel, estic segur —i n'Àngel Terron també m'ho deia— que les altes tensions de la teva lletra neixen de ser fill de Maria Rigo i Rigo dels Llombards (com he enyorat ta mare, que era la definició del *tocar mare*) i de Blai Bonet i Perelló, santanyiner i euguer del Rafal dels Porcs, que vares néixer al carrer de Palma, 74, la matinada del 10 de desembre de 1926. Sí, la pedra de Santanyí té finor i dóna finor, i amb tu ens congrià la veu, la lletra viva que, si fins ara ha arribat a tots els racons de la cultura catalana, el pròxim segle, que està a dues passes, el segle XXI, esdevindrà fruita delitosa europea, continental i mundial. Per això vull recordar, dir en veu alta i de cor, aquelles línies on contes com el Blai petit aprenia a tenir ús de raó, que vol dir ús de paraula: «L'important no són les coses: l'important és el camí que mena cap a les coses. Abans de trobar el que cerca, l'home troba moltes altres coses que eren aquí, allà, vivien... Mentre anava, tot solet, a veure els cavalls, les eugues, mon pare, s'Almunia, el penyal des Baus, aquest camí que em duia a veure el Pare em feia conèixer les cases del camp, però també els seus noms, que eren noms de persones..., les cases amb noms diminutius de persones!, Can Joaní, Can Pasqualí; veure les plantes, les herbes, i descobrir que veure una planta era veure el seu nom, passava, caminava, arran dels noms: la corretjola, la ravenissa, el coscoll, l'aritja, la vidalba, el trèvol de ramellet, l'esperreguera de gat, l'esperreguera de castellà, la porrassa, l'albó, el coltell, la vinagrella, el fenàs, les prunes d'en vell, les prunes de frare llarg, les prunes de garanyó. El camí que em menava de cap al Pare estava ple de noms..., de paraules que tenien la verdor en la fulla i en treien la flor».

I ta mare, Maria Rigo i Rigo, dels Llombards de Ca les Comes, aquella presència maternalment humana que m'encobeí des d'un bell començament de la nostra amistat i que formà part activa durant anys i anys del paisatge d'aquell segon aiguavés de ca teva, aquell segon aiguavés monestir separat del primer per un arc de mig punt i de marès (amb el marès sempre present que duu tanta *mare* i tant de *mar* dedins), on ta mare asseguda a la camilla davant la claror de les vidrieres del corral feia randa i, de tant en tant, ens donava fondes i silvestres lliçons de saviesa lingüística com si fos una Julia Kristeva dels Llombards que sap la

Bíblia en vers. I ara, a anys-llum d'aquell primer poema de *Nova York* on tu ens despulles la teva orfandat materna, a mesos de la teva partida inesperada, he escoltat la veu d'una mare amiga que m'ha escrit allò que tu i jo ja sabíem: «una mare és algú que surt de la cursa de braus, de la *corrida*, de la parella i transforma l'amor, el seu amor, en tendresa, que entrega al fill. I sense tendresa no hi ha llenguatge. La mare és la que sap que el nin ha de viure amb l'amor que el fa parlar. El cos i el psiquisme de la mare són aquest lloc de transició entre la violència de l'erotisme i la tendresa que crea el sentit. És una destil·lació, una alquímia de la passió, una immensa gràcia. No es tracta d'abnegació, sinó de donació de si mateixa.» En aquests mots d'una mare teoritzadora veig la figura i els fets de la teva mare practicadora. Ta mare no et va donar la vida de cop, sinó contínuament a través d'aquesta tasca immensa, la transmissió d'una tendresa i d'una cultura, d'una llengua per qualche cosa dita materna, això que podem anomenar vertadera *educació*. M'agrada una cosa de no dir la dedicatòria d'una lletra teva, Blai aimat, titulada *Carta a uns homes d'edat*, on deies: «A la meva mare que se n'ha anat i a Madona Margalida de Can Crestai, que, quan feien la xerrada, en lloc de conversar "d'aquell temps...", parlaven de l'amistat.»

Creuen l'horitzó de la meva finestra de la biblioteca on t'escriu unes vergues de foc (llamps i trons a voler) dins el cel de negranit. Pens tot d'una que els teus versos són també, tan bé, vergues de foc dins la fosca negra d'aquesta societat illenca que tu posaves en crisi amb tota la ploma en els teus articles del *Diari de Balears*, en els teus poemaris, novel·les, assajos, entrevistes...: textos. Vergues de foc per despertar-nos de tanta son mortal de politòxics polítics que ens fan empassar, de tanta son de politòxics econòmics que ens volen venuts i panxacervellcontents, de tanta son de politòxics de ciment armat que ens desitgen cervellpaisatgeplans, i amb tots els humans paisatges mediambientals i culturals fets malbé. No passis pena, Blai nostre, els teus no hem oblidat que la revolta és un estat de l'esperit sense el qual l'humà esdevé un zombi. I tu sabies que n'hi havia a voler, de zombis, ara i aquí. Per això ens escrigueres que la revolta és una interrogació permanent, un qüestionament continu, una actitud de vigilància. I que no ens cansàssim de fer-nos pre-

gundes, de convertir tot el que tocam en problema, que anàssim vius de no deixar-nos entrapar per les lloses que ens posen sempre seguit els poderosos, els poders. Sense oblidar mai que els poders són legió i no es troben només en els que comanden, sinó també ens molts d'aquells que, aparentment, no fan l'alçada d'un ca assegut. També ens digueres que no tinguéssim por d'equivo-car-nos perquè errant podríem progressar. Tu, Blai llunyà, amb la teva capacitat de gran creador d'amistat, de bon conductor de la relació amistosa, ens vares fer veure un dels valors més essencials i més oblidats del nostre temps: el valor de l'íntim. Ens demostrares que l'única manera de resistir al pensament únic, a la robotització generalitzada, a la vida psíquica miserable, és tenir aquests espais d'ordre privat en els quals funcionen alhora els afectes i els pensaments. Un pic a la camilla de Palma, 74, amb ta mare que m'havia donat un tassó d'aigua amb suc de llimona que em refrescava la gargamella seca d'estiu i d'esmolar la garrova, davant la claror límpida tacada amb les clapes de verdor forta de la casolana botànica del corral, m'esmentares una frase de la filòsofa Hannah Arendt que se'm quedà gravada: «Allò que ha dut al totalitarisme és que la gent ha renunciat a pensar». Ara, quan fantasmes autoritaris sobrevoien el nostre lent, llarg i costós procés democràtic, quan la irresponsabilitat conjugada amb la cobdícia dels polítics pot convertir les Balears en un Blade Runner del mafiós capitalisme salvatge: un trast sense llengua, ni cultura, ni territori condret, fet un femer mediambiental i moral, ara, Blai del cos i de l'ànima, cal més que mai que et converteixis en aliment, en Ars Vivendi. Sí, en Ars Vivendi fervorós i fulgurant. Ferm.

I sé que també la teva veu és un xiscle: la veu també xiscla. Com un porc amb dos pams de ganiveta dins el cascabòs és el sofriment d'aquesta societat d'estrès i d'imatges virtuals. Dins aquesta societat el nin de la guerra, aquell Blai Bonet que va viure i veure l'assassinat entre germans com un fet de cada dia i, sobretot, de cada nit en els anys d'aprenentatge, es trobava en un estat dolorós, atupat pels esdeveniments, fet un eccepuer i un eccehomo alhora, i per un imperatiu personal, o dit d'una altra manera, per pura i dura necessitat, escriu. I la lletra que fas, aquest lloc exacte de la teva existència, Blai, aquesta plana plena de cal·ligrafies

fetes a mà i a consciència, es converteix en matèria de resurrecció.

Ha sortit un sol que crema el cul a les llebres perquè la negror ha partit cap a orient. Tu ets un bon orientador, Blai, una bona brúixola d'escriptures. No em cans d'escriure't, de llegir-te, de sentir-te en cada retxa ardent o gelada, nítida o tèrbola, lase-riana. Em fa molt de bé transcriure les teves paraules amb la meva cal·ligrafia damunt el full de paper: és com si m'entrassin més profundament (profunda ment), com si el plomí les tatuàs dins les circumvolucions cerebrals, com si et passàs en net entre els meus pensaments. Aquests tres trossos, tres notes al vol als marges del guió d'*El mar* d'Agustí Villaronga, Antoni Aloy i jo, m'han fet sentir aquest hedonisme de l'instant fixat al vol. Primer: «Pel carrer una dona alta, magra, dreta com un fus, adusta, vestida de negre, duu a la mà a l'altura del pit, o de la cintura, dues llimones grogues damunt el negre de la robeta.» Segon: «Al poble (Argelús) Santanyí, a la cantonada de la casa del gran caci, hi havia un signe que, el 1936, tenia la profunditat i la plasticitat que dona venir directament dels fenicis: un fal·lus de pedra viva, color de canyella, d'un metre i busques d'alçària, i d'una braçada d'ample.» Tercer: «Manuel Tur es mata per immersi-ó en l'aigua, que és un acte sagrat: la vida sortí de l'aigua i torna a l'aigua, com Antínous...».

Blai de tots els amics, *cor cordium*, amic que sempre ets allà on has de ser, he de començar a acomiadar-me i la meua mà es rebel·la perquè voldria contar-te i cantar-te més i més coses. Et sent amb la teua veu tan singular, tan amorosament estudiada, quan arribava a ca teua, a ca nostra, que em deies: «Venga, Biel, conta'm coses!». Perquè no t'aturaves de voler saber i *sebre* tots els sabers i *sebres* de l'altre, i sabies, sí, en sabies una estona ben llarga, de deixar-te estimar, de fer-te estimar, d'estimar. M'ho haves contat amb paraules de Joan XXIII: «Estimar és una cosa molt important. Però hi ha una cosa que és profundament més important que estimar, i aquesta cosa és 'deixar-se estimar'». Per això, ai, Blai, perquè ara mateix hi ha una tracalada de catàstrofes que fan mal, em consol i agaf coratge amb tu contant-te la malifeta del capital privat i la brutor estatal que ha contaminat el parc de Doñana; explicant-te el carnatge de cossos innocents del poble germà i veí d'Algèria (na Maria del Mar Bonet em recordava que

Alger és més a prop de Mallorca que Madrid), amb una guerra no declarada que la sàvia i civilitzada Europa no intenta aturar; fent la descripció del continent africà i l'asiàtic i l'americà del sud travessats de batalles ètniques i dictadures que fan no-res els humans, creuats de misèries, de fams i de malalties, especialment la sida, que fa matx, milions de dones i homes, tots ells abandonats per aquest Ordre Mundial Occidental que fa més rics els rics i més pobres els pobres, els cultes més cultes i els analfabets més analfabets, per parlar sense matisos. I ho sabem bé perquè vivim entre dos móns: en unes illes riques i analfabetes amb poc amor a res. Sí, fins i tot amb poc amor a la llengua i a la cultura que ens fa catalans de les Illes, illencs de catalanesca europeïtat, europeus amb una llengua petita i viva i epifànica. Cap ONG no em fa apagar la consciència, i la lletrada de la teva obra m'ajuda a resistir. Tu em deies mots per estar i per fer companyia: «Mai no m'han agradat unes paraules adreçades per un extraordinari paisà meu, Costa i Llobera, precisament "Als joves": "Siau qui sou". Quina equivocació més tendra, més bonica, més elemental, més tradicional, més catalana, més equivocació! El gest autèntic és en siau *qui heu d'esser* i, si arriba el cas, *siau qui convé esser*. És el consell de Bertolt Brecht als qui es troben en una situació política que estigui posant les coses de llarg..., de llarg temps, a una lenta deriva. Arribats en aquest punt, l'autenticitat és atreure, en benefici del propi grup, tots els beneficis possibles d'aquesta situació, segurs, seguríssims, que no es falta a la lleialtat.»

Sí, mestre i amic i amat Blai, aquest aprenent de poeta et dona les gràcies perquè en els darrers milers i milers d'hores abans de partir ens has donat unes escriptures d'un cleptòman de les voluptuositats verbals que, paradoxalment, dona gusts a voler, a balquena, a betzef. I, a més a més i sobretot, dona moral.

Res pus. Una forta i potent aferrada pel coll del teu

Biel Mesquida

Moltes gràcies!

Telloc, abril de 1998

Aquest text va ser llegit el dia 2 de maig de 1998 al lliurament del XIII premi de poesia Bernat Vidal i Tomàs a l'església parroquial de Santanyí.

NUREDUNA

Com cada any, l'associació de mestresses de casa Nureduna col·labora amb les nostres festes. Per sant Jaume, organitzam un concurs de dibuix sobre l'asfalt a la Plaça, per tots els nins i nines. Sempre ha tengut molt d'èxit i són nombrosos els qui participen amb il·lusió.

Aquest any hem pensat també amb la gent jove i la gent gran; els qui els agrada el nostre, lo antic i el mallorquí. És per això que hem pensat en fer una exposició amb una vestimenta mallorquina i els records d'antany. Els majors recordaran amb nostàlgia temps passats, i els més joves coneixeran un poc més les nostres arrels.

Hem pujat als porxos, hem obert caixes i cantaranos.

Vet aquí el que trobareu si visitau l'exposició: vestimenta antiga que portaren les nostres repadrines i padrines, roba blanca i de llit. Objectes de decoració, eines de feina de les dones, alguns mobles, joies, i coses curioses.

És molta la il·lusió amb la que ens hem preparat i vos convidam a visitar-la a la Placeta de la Constitució, núm 6.

Volem donar les gràcies a totes les persones que han fet possible l'exposició.

La inauguració serà el dia 17 de juliol a les 19:30.

LA GLOSA

Bartomeu Cànaves Sitjar

La glosa o cançó popular, és una composició poètica en vers, de caràcter popular i generalment improvisada.

La glosa és un art, del que no se sap els seus arrels dins la història. Però que es pensa que arranca de molt enfora, ja que s'han trasmés cançons que parlen de temes molt llunyans.

Durant una sèrie d'anys, s'havia cultivat poc, ja que tot l'ensenyament es feia en castellà i no hi havia quasi literatura mallorquina. De fet, quasi tota la gent de la nostra generació, haguérem d'aprendre a llegir mallorquí, mitjançant les rondaies.

Però en la formació de les Comunitats Autònomes pareix que s'han recuperat aquests temes de cultura popular i han sortit a rotlo infinitat de gent capaç de cultivar la glosa.

Aquesta quantitat de **glosadors** que hi ha avuit en dia, es poden dividir en **tres grups**:

-Primer grup: Són aquells **glosadors**, anomenats **de camilla**, que pensen, cavil·len, corregeixen, lleven o afegeixen i fan una glosada damunt un tema.

A continuació podeu llegir un fragment d'una glosada que vaig fer per un homenatge que l'Associació de Gent Major de Santanyí va dedicar als mariners de més de 80 anys i que després vaig repetir a un homenatge a na Margalida Bonet:

De Calonge a Santanyí,
d'es Lombards a s'Alqueria,
de Cala d'Or a s'Almunia
tot és guapo sense fi.

Aquí tenim lo millor
de tota Mallorca entera.
Hi tenim Cala Figuera,
també Cala Mondragó.

Tenim Consolació,
Porto Petro i es Pontàs.
I tenim Cala Llobards
i tenim s'Amarador.

Punta Negra, Caragol,
també sa Barca Trencada.
Tenim sa Porta Murada
que és garrida com un sol.

I l'Església del Roser,
que és una meravella;
que sia la nostra estrella
que m'hos guiï sempre bé.

S'Aljub i s'Abeurador,
pati de sa Rectoria,
que tenen categoria
per fer quadres un pintor.

Dins una església molt "mona"
tenim un orgue imponent,
que quan toca i jo el sent
es meu cor s'emociona.

Una la mar molt hermosa,
a von van els mariners
i d'on en treuen es peix
amb feina molt profitosa.

Terra bona i terra prima
amb figueres i ametlers
i redols de garrovers
i també molta marina.

Això heu dic de bona gana,
i no me cans de repetir:
Sa pedra de Santanyí
per tot el món ja té fama.

Per conservar sa cultura
tenim uns grans escriptors,
bons escultors i pintors
per retratar s'hermosura.

Esportistes tenim molts,
quasi tots les coneixem,
i també aviat tendrem
un parell de camps de golf.

Tenim un poliesportiu
per "baloncesto" i futbol,
piscines per prendre es sol
quan per aquí és s'estiu.

Hotels ben plens de turistes
d'on m'hos vénen es doblers.
Per això es santanyiners
molts s'han fet capitalistes.

Tenim Cala Santanyí,
que per tot el món coneixen.
Quan els ametlers floreixen
tot es terme és un jardí.

Així podríem seguir
anomenant meravelles,
n'hi ha tantes com estrelles,
és a dir, no tenen fi.

Per això vull insistir,
estimau-vos uns als altres
i perdonau-vos ses faltes
i oblidar-vos des que dir,
que pobles com Santanyí
en el món no n'hi ha d'altres.

-Segon grup: En el que s'hi poden incloure aquells **glosadors que són capaços, en un moment determinat, d'improvisar una o varies gloses.**

En aquest homenatge a na Margalida Bonet, abans de la meva actuació, un jove de Calonge, va llegir unes cançons fetes seves, que estaven molt bé, i jo el vaig voler felicitar i vaig improvisar ses cançons que ara segueixen:

Vull donar s'enhorabona
an es glosador calongí.
Veig que saps glosar molt fi.
Com que m'han dit que ets fadrí,
trop que és hora cerquis dona.

I si en trobes cap de bona
i no la saps fer encalenticar,...
avina a cercar-me a mi,
no ho diguis damunt sa trona
perquè jo tenc filla i dona
i no les vull fer sofrir.

Sé que et diuen Jaume "Frare",
jo som "Frare" i nom Tomeu
i no me sap gens de greu
que a qualque glosat fet meu
li trobin alguna tara.

Jo ho sé que glos malament
i es meus glosats tenen tares.
Però ni sé si amb tants de frares
en compte de fer glosades
hauríem de fer un convent.

-Tercer grup: Aquest és el grup més petit. Hi hem d'incloure els qui s'anomenen **glosadors de picat.**

De fet, aquest grup de glosadors, no passen a dins Mallorca de 6 o 7. En Planisi, en Socies, en Pau Ferrer, en Jaume Jaume, en Rafel Roig, na Miratona..., són els qui normalment s'enfrenten davant un públic i tracten de fer quedar malament es contrari.

am
santanyí
ES COPIA
DIGITALITZADA

Jo, a vegades m'he vist obligat a haver d'intervenir, perquè han sabut que estava a dins es públic i m'han picat, fins que no m'ha quedat més remei que contestar.

Me'n record d'un glosat en es Llombards, que començaren que si "Frare", que devia ser un covart, que no devia sebre fer gloses, que devia ser millor per dir missa,... Jo de ses seves no me'n record, però si d'algunes que jo les vaig fer, i a continuació les vos escric:

A tots es pobles que anau,
hi deis ses mateixes coses.
Hi feis ses mateixes gloses,
i sol no veis que embafau.

Les feis aixerriades
que jo trop que es llombarders
envers de dar-vos doblers,
vos podrien dar pedrades.

Sa ignorància és atrevida
i vos sou un atrevit.
Teniu es glosar avorrit
i a sa gent heu adormida.
Podeu dar sa despedida
i anau-vos-ne an es llit.

Trop que feis molt poca vasa
amb aquesta veu de gall.
Teniu partida de cavall
emperò arribada d'ase.

An en Pau Ferrer li vaig fer aquesta:

Bon ferrer, si tu volies
i no m'has de fer pagar,
me podries arreglar
un pern que tenc sense guies
i cada un parell de dies
el m'hauries d'adreçar.

I, an en Rafel Roig:

Rafel, ets un glosador,
que massa fama t'has dada.
Per preparar una glosada,
veig que no ets de lo millor.
Si m'hos dius qualche cançó
és perquè la dus pensada,
o que le t'ha preparada
qualque glosador millor.

I això, és més o manco es concepte que jo tenc de sa glosa a Mallorca. A Menorca o Eivissa és molt diferent, però d'això en parlarem un altre dia.

Amics, jo vos felicit,
a tots vos deman clemència
per haver tengut paciència
de llegir lo que jo he escrit.

Juny 1998

am
santanyi
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

Informació Municipal

PRESSUPOST MUNICIPAL ANY 1998

INGRESSOS

A) OPERACIONS CORRENTS

Imposts directes: <i>rústica, urbana, vehicles, I.A.E.</i>	539.000.000
Imposts indirectes: <i>impost s/construccions.</i>	60.000.000
Taxes i altres ingressos: <i>recollida de fems, clavegueram, ocupació del sòl.</i>	226.740.000
Transferències corrents: <i>Fons Nacional de Cooper. Municipal</i> .	131.655.000
Ingressos patrimonials: <i>interessos, platges.</i>	41.601.000

B) OPERACIONS DE CAPITAL

Transferències de Capital: <i>aportació del MEC pel Centre d'ESO.</i>	84.002.000
Passius financers: <i>préstecs</i>	2.000

TOTAL 1.083.000.000

DESPESES

A) OPERACIONS CORRENTS

Despeses de personal: <i>funcionariat, laboral, seguretat social i despeses de representació</i>	325.800.000
Despeses de béns corrents i serveis: <i>recollida de fems, vies urbanes, camins, clavegueram, enllumenat públic, festes.</i> . .	537.395.000
Despeses de finançament: <i>interessos d'operacions de crèdit.</i> . .	9.703.000
Transferències corrents: <i>subvencions, beneficència, acció social</i> .	45.300.000

B) OPERACIONS DE CAPITAL

Inversions reals: <i>sanejament Santanyí, expropiacions, cubrir piscina, Plà Mirall</i>	142.400.000
Transferències de capital: <i>Plà Mirall per a façanes de particulars</i>	5.000.000
Passius financers: <i>amortitzacions operacions crèdit</i>	17.402.000

TOTAL 1.083.000.000

PADRÓ D'HABITANTS

	HOMES	DONES	TOTAL
Santanyí	1.239	1.275	2.514
S'Alqueria Blanca	408	417	825
Cala d'Or	1.312	1.249	2.561
Cala Figuera	231	209	440
Cala Llombards	83	74	157
Cala Santanyí	125	116	241
Calonge	283	291	574
Es Cap des Moro	30	20	50
La Costa	28	26	54
Es Llombards	239	217	456
Portopetro	143	147	290
TOTAL	4.121	4.041	8.162

DEMOGRAFIA

any 1997

Naixements	34 nins	33 nines	total, 67
Defuncions	33 homes	32 dones	total, 65
Matrimonis	20 canònics	5 civils	total, 25

CORPORACIÓ MUNICIPAL

El regidor del P.S.M- N.M., Jaume Amengual Coves, va renunciar al seu càrrec. Va ser substituït per Andreu Vallbona Plazas, en la sessió plenària del dia 7 de maig de 1998.

JUTJAT DE PAU

Ha estat reelegit Jutge de pau de Santanyí, Miquel Barceló Vidal. Com a jutgessa substituïda va ser elegida Sebastiana Catalina Verger Vidal.

SECRETARIA

Per resolució de la Direcció General d'Interior de la Conselleria de la Funció Pública i Interior del Govern Balear, a sol·lici-

tud de l'Ajuntament, la secretaria i la intervenció de l'Ajuntament han estat reclassificades a la classe primera.

INVENTARI MUNICIPAL

Per part de la secretaria de l'Ajuntament s'ha fet l'inventari de béns i drets amb referència al dia 31 de desembre de 1997, amb el següent resum general:

EPÍGRAFS	FITXES	VALORACIÓ
1. Immobles i vies públiques		2.198.817.064
1.1.-Immobles urbans	135	1.359.688.581
1.2.-Immobles rústics.	17	18.941.450
1.3.-Vies públiques urbans	13	808.712.693
1.4.-Vies públiques rústiques ...	214	11.474.340
2. Drets reals	1	140.625
3. Mobles de caràcter artístic	71	9.499.000
4. Crèdits i drets personals	0	0
5. Vehicles	31	94.770.334
6. Semovents	0	0
7. Altres mobles	150	197.058.264
TOTAL	632	2.500.285.287

CENTRE D'ESO

Pel mes de novembre de 1997 es va firmar el conveni específic per a la construcció del centre de segona ensenyança. Les obres començaren pel mes de març. L'empresa constructora és F.C.C. Construcción S.A. El pressupost puja a 2.756.773 pessetes.

FILL IL·LUSTRE

El poeta i escriptor santanyiner Blai Bonet i Rigo, mort el dia 21 de desembre de 1997, ha estat declarat fill il·lustre de Santanyí.

am
santanyí
ES CÒPIA
DIGITALITZADA

L'AJUNTAMENT DE SANTANYÍ

am
santanyí
ES CÒPIA
DIGITALITZADA